

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining innovatsion pedagogik kompetentligini rivojlantirish mexanizmi	10
<i>Mirzaraxonova Maftuna Ibroximjon qizi</i>	
Elementlarini integratsiya qilish: nazariy va amaliy yondashuv	13
<i>Ne'matov Karimjon Shavkat o'g'li</i>	
O'qish savodxonligi darslarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari ...	19
<i>Mahmudova Shoirra Shavkat qizi</i>	
O'zbek milliy musiqasi asosida talablarda estetik did va ijro madaniyatini rivojlantirish metodikasi.....	25
<i>Gadoyeva Muborak Jumaqulovna</i>	
O'quvchilarning yozuv kompetensiyasini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari.....	30
<i>Abdurashidova Xafiza Abdurashidovna</i>	
Xurshid Do'st Muhammad qissalarida rivoyatchi strategiyasi.....	34
<i>Uzoqova Nargiza Yuldosh qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarining ahamiyati	37
<i>Eshpulatov Shakir Nabiyevich, Ahrorova Ozoda Amriddinovna</i>	
"Xonada o'simliklarni o'stirish" intellekt xaritasi (Mind Map) yordamida o'quvchilarda ekologik tarbiya va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	41
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning tashkiliy-pedagogik jihatlari.....	46
<i>Joldasov Ixtiyor Suyundikovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari	50
<i>N. Asadov</i>	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ kompetentlik va kasbiy muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik mezonlari.....	53
<i>G. Xamidova</i>	
Gamifikatsiya elementlarining bakalavr talabalarini raqamli resurs yaratishga motivatsiyasiga ta'siri	56
<i>Maxkamova Dilshodaxon Xabibjon qizi</i>	
The Influence of Family Parenting Style on the Formation of Primary School Students' Personality	59
<i>Berdiyeva Mohloroyim Mirzohid qizi</i>	
Noto'liq oilalardagi onalarning tarbiyaviy uslublari va farzandlarining ijtimoiy-psixologik moslashuvi (O'zbekiston namunasida).....	64
<i>Ismoiljonov Ravshan Baxtiyor o'g'li</i>	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	69
<i>Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Matematika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	73
<i>Mirzayeva Shahlo, Qodirova Muattar Ithom qizi, Rovshanova Yulduz Shovkat qizi</i>	
O'qishga motivatsiya tushunchasi uning nazariy-psixologik tahlili.....	77
<i>Azimova Rushana Zokirjon qizi</i>	
Oliy ta'lim talabalarida akademik prokrastinatsiyaning prediktorlari: akademik motivatsiya, umid va shaxs xususiyatlari	81
<i>Shodiboyev Shohruh Shuhrat o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar integratsiyasini ta'minlash metodikasi.....	86
<i>Qahhorova Sevara Alimardonovna</i>	
O'quvchi-yoshlarni virtual olam ta'siridan himoya qilishning nazariy asoslari.....	90
<i>Isayeva Gulii Parpiyevna, Ravshanov Umidjon Abdiqodir o'g'li</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni oshirishda mantiqiy masalalarning o'rni	93
<i>Xilvatova Go'zal Sultonovna</i>	
Pedagogika tarixini o'qitishda talabalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish	97
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i>	
Bolalarda ona tilida tinglash hissini rivojlantirish usullari	101
<i>Nurmatova Muxlisa Akmal qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish (Kahoot, Quizlet va Moodle platformalari misolida)	106
<i>Yusupova Shahnoza Abduxafizovna</i>	
Sport maktablarida 16–18 yoshli nayza uloqtiruvchi sportchi-qizlarda portlovchi kuchni rivojlantirish	111
<i>Tursunova Surayyo Botir qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashda "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlari: amaliyot tahlili	115
<i>Gaffarov Azizjon Muhammadsaidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatlarini (Learning outcomes) asosida	124
<i>Rabbimova Shaxnoza Soyib qizi</i>	
Bo'lg'usi o'qituvchilarda axloqiy madaniyat fazilatlarini qaror toptirishning pedagogik mexanizmlari	128
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Yengil atletikachilarning musobaqa jarayonida tibbiy-pedagogik monitoringini takomillashtirish	132
<i>Mamadaliyev Abror Akbarjonovich</i>	
Sun'iy intellekt yordamida rus tilini o'qitish va uning samaradorligi	137
<i>Yagafarova Nazilya Rafailovna, Nazarov Sardor, Onorboyev Kamronbek</i>	
O'quvchilarda ilmiy dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	142
<i>Baymurotova Mukaddas Xamdorovna</i>	
Ilmiy muxokamalarda pragmatik kompetentlikning roli	150
<i>Eshbo'riyeva Aziza Muhiddinovna</i>	
Talabalarda kognitiv-pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni	155
<i>To'rabekova Aziza Mirzabek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda motivatsiyani shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni	159
<i>Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi</i>	
Проблема разграничения понятий "концепт" и "понятие" в современной лингвистике: лингвосомиотический и когнитивно-дискурсивный анализ	164
<i>Якунина Ангелина Алишеровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida amaliy bezak san'ati naqsh elementlarini raqamli qayta ishlash va arxivlashtirish	169
<i>Jabbarov Rustam Ravshanovich</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlari	176
<i>Amanbayeva Oydin Urazali qizi</i>	
Tez qalamchizgi mashqlarida psixologik-pedagogik yondashuvlarning ahamiyati	181
<i>Suyunov Navro'z Alisher o'g'li</i>	
Innovatsion yondashuv orqali bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish konsepsiyasi	186
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	190
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990-yillar)	195
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalar ta'limida ikkilamchi cheklovlarni kamaytiruvchi ta'lim texnologiyalari	199
<i>Qo'ziyeva Shahnoza Muhammadsoli qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	O'quvchilarda milliy g'oya va mafkurani rivojlantirishda mumtoz musiqaning o'rni va ahamiyati 202 Baymanova Feruza Abralovna
Ommaviy jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari 207 Xayitova Ulfatoy Tursunovna	
Yuqori sinf o'quvchilarida ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari 211 Turg'unboev Sirojiddin Faxriddinovich	
Muhandislik ta'limida Bernulli va Puasson taqsimotlarini texnologik jarayonlar misolida o'qitish metodikasi... 216 Qo'ziboyeva Nozima Yoqubjon qizi, Maxmanazarov Sardor Toirjon o'g'li, Saydullayev Asadbek Xayrullo o'g'li	
Психолого-педагогические основы обучения теме “производная” в курсе алгебры и начал анализа президентской школы 225 Шахноза Холмуродова Зоир кизи	
O'qish savodxonligi darslarida Bloom taksonomiyasi va 4K kompetensiyalarining integrativ modeli 234 Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini baholash mezonlari va monitoring tizimini takomillashtirish: indikatorlar asosidagi boshqaruv modeli 241 Jo'rayeva Dilrabo Kamoliddin qizi	
Maxsus mashqlar yordamida start tezligini oshirish metodikasi 244 Sitora Elova Axmatqulovna, Panjiyeva Gulzoda Eshdaviyat qizi	
Amudaryo foreli (<i>Salmo trutta oxianus</i>) O'zbekiston hududida tarqalishi va ekologiya ta'siri..... 248 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Sevinch Sirojiddinova, Qurbonazarova Marjona Zokirovna	
Suv va quruqlik muhitiga moslashgan amfibiyalarda adaptatsiya xususiyati 251 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Axmamatova Feruza Shamsiddin qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	
O'zbekistonda tarqalgan kaptarsimonlar xilma-xilligi, ularni tarqalishi, biologik xususiyatlari va amaliy ahamiyati 255 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Jasmina Baxtiyor qizi, Saidova Dilnoza Rustamovna	
Surxondaryo viloyatidagi qo'lqanotlilar turlarining morfologik tasnifi va hududiy farqlari 259 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Yarashova Sarvara Islomovna, Bahromova Shahzoda Abduqodirovna	
Игровые технологии как средство активизации коммуникативной деятельности учащихся на занятиях по русскому языку 267 Халикова Гульбахор Исановна	
Yoshlarni pedagogik kasbga yo'naltirish ishlarini o'rganishning konseptual va metodologik asoslari 270 Matkarimova Muxabbat Abuovna	
O'qish savodxonligini baholovchi topshiriqlar turlari 277 Rasulova Mushtariybonu	
Qoraqalpog'istonning shimoliy tumanlaridagi bolalarda tashqi nafas olish tizimi xususiyatlari 281 Orazbaeva Navbaxor Mratbaevna	
“Kompyuter tarmoqlari” fanini o'qitishda dasturiy-didaktik vositalardan foydalanish 285 Muqimov Shahzodbek Ixtiyor o'g'li	
Yangi O'zbekiston: yangilanish va taraqqiyot omillari (Qashqadaryo viloyati misolida)..... 288 Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, Safarova Sevara Saloxiddinovna	
Raqamli ta'lim strategiyalaridan foydalanib o'qish samaradorligini oshirish 294 Narzullayeva Gulzira Xayrullo qizi, Abdusottarova Farog'at Olimjon qizi	
Oliy ta'limda “Zoologiya” kursini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish (“umurtqali hayvonlar” misolida)..... 299 Xonnazarova Mamlakat To'lqinovna	
Oliy ta'lim muassasalarida ommaviy sportni rivojlantirish strategiyalari 303 Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li	
Accommodating a Teenage English Learner With Tourette-Related Stammering in Uzbekistan State Multilevel Test Preparation: A Single-Case Study 307 Yulduz Sultanova	
Yengil atletikada to'siqlar osha yugurish texnikasini takomillashtirish va o'rgatish uslubiyati 313 Chariyev Ulug'bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich	

The Interaction of Language and Culture in Intercultural Conflict Communication	317
Gulnoza Khushnazarova	
O'smir shaxsida o'zini o'zi tushunish psixologik muammo sifatida.....	321
Mahmudov Abdurasul	
O'quvchilar nutqida milliy-madaniy leksik birliklarni qo'llashga o'rgatishda semantikashtirish	325
Tursunova Javhar Bakir qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich ta'limda matematik madaniyatni shakllantirish: Qori Niyoziy merosi asosida.....	329
Axmedova Nargiza Toychibekovna	
A2 darajadagi o'quvchilarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda adaptiv yondashuvning roli	333
Nezametov Zuxra Axmadovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik kasbga ijodiy munosabatni tarbiyalashning nazariy asoslari.....	336
Axmatov Ibrohimjon Furqat o'g'li	
Voyaga yetmaganlar profilaktikasida maktab, oila va mahalla hamkorligining zamonaviy holati va diagnostikasi	340
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Yuqori sinf o'quvchilarining ijtimoiy va intellektual kompetensiyalarini rivojlantirishni pedagogik tizimini takomillashtirish	344
Amankosova Dinara Gabitovna	
Innovatsion usullar vositasida maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirish.....	348
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Dzyudoning olimpiya o'yinlaridagi o'rni va ahamiyati	353
Jaxongir O'razbayev Temur o'g'li	
Umumta'lim maktab o'quvchilarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga integratsiyalashgan harbiy tarbiyaning ilmiy-nazariy asoslari.....	356
A'zamov Inom Salimjonovich	
The Role of Digital Platforms in Developing Students' Independent Learning Competency.....	360
Jo'rayeva Zamira Ishmuminovna, Uraqova Shaxlo Turdiyevna	
Shaxsiy ta'lim trayektoriyasi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati	365
Toshpo'latov Olim Panjiyevich	
"Ilk qadam" davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat markazlarining ta'lim jarayonlarini tashkil etish	370
Bektemirova Asilabonu Akmal qizi	
Kreativ ta'lim texnologiyalari asosida talabalarda innovatsion kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	374
Sariboyev Nurali Abdunazarovich	
Bolalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va yosh xususiyatlari	378
Erkinboyev Muhammadqodir Nodirbek o'g'li	
Tasviriy san'at darslarida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.....	383
Xushvaqtov Abror Doniyor o'g'li	
Raqamli ta'lim muhitida zamonaviy o'qitish metodlari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	387
Murodova Dilafro'z Matmurod qizi, Sattarova Bibijon Muzaffar qizi, Bekmurodova Muhayyo Uralbayevna	
Kredit-modul tizimida o'quv-me'yoriy hujjatlarni takomillashtirish borasidagi milliy va xorijiy tajribalar	391
Aralova Maxsuma Abdurahmonovna	
Yuqori sinf o'quvchilariga chet til o'qitish va o'rgatishda motivatsiyaning o'rni xususida.....	396
Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Ismoilova Feruza Salimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda innovatsion metodlar	400
Axmedova Fayziniso Otabek qizi	
Bo'lajak pedagoglarning uzluksiz amaliy faoliyatida professional salohiyatini rivojlantirish yo'llari	403
Habibullayeva Muxlisaxon Yorqinjon qizi	

Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining PR kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi.....	406
J. B. Jumabayev	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	412
Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna	
Biologiya ta'lim jarayonida ilg'or hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash.....	416
Mo'minov Dilshod Yaxshiboy o'g'li	
Oliy ta'limda masofaviy ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari	420
Mutalibova Muqaddasxon Abdunabi qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli platformalar orqali kiberxavfsizlik madaniyatini shakllantirish	423
Nazarmatova Dilshoda Umarali qizi, Saminjonova Sevaraxon Axmadjon qizi, Abdihakimova Muqaddas Fahridinova, Matsapayeva Nigora Satbay qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining etnopedagogik kompetentligini shakllantirishda milliy hunarmandchilik va xalq amaliy san'atining didaktik imkoniyatlari	428
Pardayeva Gulchexra Safarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	432
Qipchaqova Sevinchxon Farxodjon qizi	
Maktabgacha ta'lim boshqaruvida ERP tizimlarini integratsiyalashning proaktiv modeli.....	436
Raxmatillayev Oyatillo Zikrillayevich	
Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish va loyihalashtirish	439
Sadikova Shoista Akbarovna, Yangiboyeva Salomat Samandarovna, Yangiboyeva Sevinch Samandarovna	
Milliy hunarmandchilik buyumlarini yasash orqali o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish	442
Xayitov Jonibek Xolboboyevich, Nabijonova Nilufar Nabijon qizi	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	446
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li	
Сравнительно-типологический анализ юмора и гуманизма в творчестве Гафура Гуляма и Марка Твена.....	451
Абдумунинова Махлиё	
Особенности фонетико-фонематической речи (качественные и количественные) у младших школьников с речевыми расстройствами.....	453
Заирова Н. Б.	
Informatika ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari	459
Toshmurodova Gulsevar Bekmurod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash samaradorligini oshirishda innovatsion hamkorlik modelining ahamiyati	464
Jo'rayeva Mohigul Avazbek qizi	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda boshqaruv mexanizmlarining samaradorligi	468
Nazirova Guzal Malikovna	
Oilada bolani tarbiyalashning innovatsion yondashuvlari va ularning samaradorligi.....	474
Sultonova Nurxon Anvarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy moslashuvni ta'minlashda rivojlantiruvchi muhitning ahamiyati...	478
Valijonova Bibirobiyaxon Numonjon qizi	
Raqamlashtirish muhitida o'smirlarning o'zini o'zi anglashining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	482
Ortiqova Malika Odiljon qizi, Xolbekova Dinora Faxriddin qizi	
Boshlang'ich sinf matematika ta'limida innovatsion yondashuvlar asosida fikrlash kompetensiyalarini shakllantirish.....	486
Ermamatova Maftuna Ermamatovna, Shamsiyeva Mohinur Kaxramonovna	
"Lifelong learning" konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchining shaxsiy sifatlarini rivojlantirish mexanizmlari	490
Hakimova Nargiza Supxonovna	
Barqaror transport tizimlarini loyihalash kompetentligining tuzilmasi: komponentlar, mezonlar va indikatorlar.....	495
Abduraxmanov Ravshan	

Generativ sun'iy intellekt vositalarining oliy ta'lim talabalarining tanqidiy tafakkuriga ta'siri	500
<i>Ikromov Oybek Ibrogimovich</i>	
Efferent afaziya nutq nuqsoni bo'lgan bemorlar bilan olib boriladigan logopedik rehabilitatsiya ishlar tizimi ..	505
<i>Turdaliyeva Shahlo Husnitdinovna</i>	
Autizm sindromli bolalar bilan ishlashda pedagog va oila hamkorligini ta'minlash mexanizmlari	510
<i>Babayeva Azizabonu Hamidjon qizi</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda nutqiy muloqotni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy yondashuvlari	515
<i>Muhammadjonova Dilafuz Farhodjon qizi</i>	
Ijtimoiylashuvning pedagogik kategoriya sifatida rivojlanishining mazmuni va dinamikasi	519
<i>Madayeva Muqaddas Baxtiyor qizi, Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Globalashuv sharoitida talaba-yoshlarning intellektual migratsiyadagi o'rni.....	526
<i>Eshonjonov Bobir Zafarjonovich</i>	
O'smir qizlarda qad-qomat shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar	530
<i>Uraimov Sanjar Ro'zmatovich, Abdullayeva Maxbuba</i>	
O'qish savodxonligini rivojlantirishda matn bilan ishlashning didaktik imkoniyatlari	534
<i>Qayumova Shoxsanam To'liqin qizi</i>	
Harbiy xizmatchilarni fuqarolik jamiyatiga ijtimoiy-psixologik reintegratsiya qilish jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etishning pedagogik-psixologik mexanizmlari va determinantlari	538
<i>Ikmattullayev G'. Z.</i>	
Raqamli muhitda kechiktirish (prokrastinatsiya) odatlari va ularning shaxsiy moliyaviy qarorlar sifatiga ta'siri.....	544
<i>Sultanova Saida Muhiddin qizi, Nematova Mahliyo Solijon qizi</i>	
Yoshlar ijtimoiylashuvi jarayonida oila va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari.....	548
<i>Sultanova Saida Muhiddin qizi, Musajonov Ulug'bek Ro'ziboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida mediaresurslardan foydalanish orqali o'quvchilarning fikrlash faolligini oshirish.....	551
<i>Bozorboyeva Muhabbat Tohirjon qizi</i>	
Adabiyot darslarida loyiha asosida ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik va metodik asoslari (5-sinf misolida)	556
<i>Azimjonova Shahnoza Dilshodbek qizi</i>	
4K modelini rivojlantirishda "Teskari sinf" (Flipped Classroom) texnologiyasining o'rni va ahamiyati	562
<i>Doniyorova Dildora Nuritdin qizi</i>	
4S festivali orqali Prezident maktablari pedagog va hodimlarida sog'lom turmush madaniyatini shakllantirish	566
<i>Ibragimov Shuhratbek</i>	
Ergashgan qo'shma gapli maqollarning komponental xususiyati.....	571
<i>Xoliqova Nasiba Anvar qizi</i>	
Как через счёт и движение формировать здоровье с точки зрения педагогики восточного возрождения	574
<i>Алиходжаева Р., Калауова М.</i>	
Kurashchilarda musobaqa davrida stressga chidamlilikni shakllantirish	578
<i>Umadurdiyev Bahodir Xolmamatovich, Komilov Aziz Xoshimovich</i>	
Значение педагогической культуры в решении проблем подготовки преподавателей русского языка в высшем образовании	581
<i>Худайбердиева Дильфуза Мухтаровна</i>	

BOSHLANG'ICH SINF MATEMATIKA TA'LIMIDA INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA FIKRLASH KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH

[Ermamatova Maftuna Ermamatovna](#)

Samarqand davlat pedagogika instituti assistenti

[Shamsiyeva Mohinur Kaxramonovna](#)

Samarqand davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Boshlang'ich sinf matematika ta'limida innovatsion yondashuvlardan foydalanish orqali o'quvchilarda mantiqiy, tanqidiy va kreativ fikrlash kompetensiyalarini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar hamda muammoli vaziyatlarga asoslangan ta'limning ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot natijasida o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning samaradorligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Renessans, Yangi O'zbekiston, mantiqiy fikrlash, dunyoqarash, mantiqiy masala, kreativlik, ijodiy fikrlash, tanqidiy fikrlash.

Abstract: The article analyzes the issues of developing students' logical, critical, and creative thinking competencies through the use of innovative approaches in primary school mathematics education. It also highlights the importance of modern pedagogical technologies, interactive methods, and problem-based learning. The study substantiates the effectiveness of innovative approaches in enhancing students' independent thinking skills.

Key words: Renaissance, New Uzbekistan, logical thinking, worldview, logical problem, creativity, creative thinking, critical thinking.

Аннотация: В статье анализируются вопросы формирования у учащихся начальных классов логического, критического и креативного мышления на основе использования инновационных подходов в обучении математике. Также освещается значение современных педагогических технологий, интерактивных методов и проблемного обучения. В результате исследования обосновывается эффективность инновационных подходов в развитии самостоятельного мышления учащихся.

Ключевые слова: Ренессанс, Новый Узбекистан, логическое мышление, мировоззрение, логическая задача, креативность, творческое мышление, критическое мышление.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va axborotlashuv davrida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – o'quvchilarga faqat tayyor bilimlarni yetkazish emas, balki ularni mustaqil fikrlaydigan, muammolarni tahlil qila oladigan va innovatsion yechimlar topa oladigan shaxs sifatida shakllantirishdir. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy pedagogik yondashuvlar ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy yondashuvlar o'quvchi markazli ta'limni ta'minlab, o'qituvchini bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi va tashkil etuvchi sifatida namoyon etadi. Interfaol metodlar, muammoli ta'lim, loyihaviy yondashuv hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi. Natijada o'quvchilar bilimni passiv qabul qiluvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida o'zlashtiradi^[1].

Shuningdek, zamonaviy yondashuvlar ta'lim sifatini oshirish bilan birga, o'quvchilarning individual qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning bilim olish jarayonidagi eng muhim davr hisoblanadi. Aynan shu bosqichda ularning asosiy bilim, ko'nikma va malakalari shakllanadi. Matematika fani esa bu jarayonda alohida o'rin tutadi.

Matematika o'quvchilarda aniqlik, izchillik, mantiqiylik kabi sifatlarni rivojlantiradi. U nafaqat hisob-kitob qilish ko'nikmalarini shakllantiradi, balki o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi, tahlil qilish va umumlashtirish qobiliyatlarini rivojlantiradi^[2].

Bundan tashqari, matematika kundalik hayot bilan chambarchas bog'liq bo'lib, o'quvchilarni real hayotiy vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishga o'rgatadi. Shu sababli boshlang'ich sinflarda matematika fanini samarali o'qitish kelgusida o'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatga erishish uchun shaxsdan yuqori darajadagi fikrlash qobiliyatlari talab etiladi. Xususan, mantiqiy, tanqidiy va kreativ fikrlash kompetensiyalari bugungi kunda eng muhim ko'nikmalar qatoriga kiradi.

Mantiqiy fikrlash o'quvchilarga muammolarni izchil tahlil qilish, sabab-oqibat bog'lanishlarini aniqlash imkonini beradi. Tanqidiy fikrlash esa axborotni baholash, asosli xulosa chiqarish va turli fikrlarni solishtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Kreativ fikrlash esa yangicha g'oyalar yaratish, noodatiy yechimlar topish qobiliyatini shakllantiradi.

Boshlang'ich sinf matematika darslarida ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish o'quvchilarning intellektual salohiyatini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga undaydi va hayotiy muammolarni hal etishga tayyorlaydi. Shu bois ta'lim jarayonida fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur hisoblanadi^[3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida boshlang'ich sinf matematika ta'limida innovatsion yondashuvlar asosida fikrlash kompetensiyalarini shakllantirishga oid ilmiy adabiyotlar, pedagogik manbalar hamda zamonaviy metodik tavsiyalar tahlil qilindi. Ma'lumotlarni yig'ishda kuzatish, qiyosiy tahlil, pedagogik monitoring va ilmiy manbalarni o'rganish usullaridan foydalanildi. Shuningdek, boshlang'ich sinf matematika darslarida qo'llanilayotgan interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar va kreativ topshiriqlarning o'quvchilar fikrlashiga ta'siri o'rganildi.

Tadqiqot davomida o'quvchilarning mantiqiy, tanqidiy va kreativ fikrlash ko'nikmalaridagi o'zgarishlar tahliliy va tavsifiy yondashuvlar asosida baholandi. Olingan ma'lumotlar pedagogik jihatdan umumlashtirilib, ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri aniqlashtirildi. Tadqiqot natijalarini tahlil qilishda tizimli yondashuv hamda ilmiy-nazariy xulosalarga tayangan holda fikrlar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mantiqiy fikrlash – bu o'quvchining voqea-hodisalar o'rtasidagi bog'liqlikni anglay olish, sabab-oqibat munosabatlarini aniqlash hamda izchil xulosa chiqarish qobiliyatidir. Ushbu fikrlash turi matematika fanining asosini tashkil etadi.

Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun turli masalalar, mantiqiy topshiriqlar, ketma-ketliklar va taqqoslashga doir mashqlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Masalan, sonlar orasidagi qonuniyatni aniqlash, ortiqcha elementni topish yoki masalani bosqichma-bosqich yechish o'quvchilarning fikrlash jarayonini faollashtiradi.

Natijada o'quvchilar muammolarni tizimli ravishda tahlil qilish, aniq va asosli qarorlar qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Tanqidiy fikrlash – bu o'quvchining berilgan axborotni tahlil qilish, baholash va unga nisbatan mustaqil fikr bildira olish qobiliyatidir. Bu jarayonda o'quvchi har qanday ma'lumotni shunchaki qabul qilmaydi, balki uning to'g'riligini tekshiradi, dalillar asosida xulosa chiqaradi.

Boshlang'ich sinf matematika darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun muammoli vaziyatlar yaratish, savol-javoblar tashkil etish, turli yechimlarni solishtirish kabi metodlardan foydalanish samarali hisoblanadi. Masalan, bir masalani bir nechta usulda yechish va qaysi usul samaraliroq ekanligini tahlil qilish o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi.

Bu kompetensiya o'quvchilarga mustaqil qaror qabul qilish, o'z fikrini asoslab berish va turli nuqtai nazarlarni baholash imkonini beradi.

Kreativ fikrlash – bu o'quvchining yangicha g'oyalar yaratish, noodatiy yondashuvlar orqali muammolarni hal etish qobiliyatidir. Ushbu fikrlash turi ijodkorlik, tasavvur va erkin fikrlash bilan chambarchas bog'liqdir.

Boshlang'ich sinf matematika darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun ochiq turdagi savollar, muqobil yechimlarni talab qiluvchi topshiriqlar, o'yin elementlari va ijodiy mashqlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Masalan, berilgan shart asosida o'quvchilarning o'zlari masala tuzishi yoki bir masalaga turli xil yechimlar topishi ularning kreativ fikrlashini rivojlantiradi^[4].

Natijada o'quvchilar standart bo'lmagan vaziyatlarda ham samarali qaror qabul qila oladigan, yangicha fikrlaydigan shaxs sifatida shakllanadi.

Maktabgacha ta'lim va maktab ta'limi, oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimi hamda ilmiy-madaniy muassasalar uchinchi Renessansning to'rt uzviy halqasi desak, mubolag'a bo'lmaydi. Bunga yaqqol misol sifatida Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyevning quyidagi fikrlarini keltirishimiz mumkin: "Ilm-fanni iqtisodiyotning asosiy drayveriga aylantirish, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining innovatsion faoliyatini tizimli yo'lga qo'yish, ijobiy natijalarni amaliyotga joriy etish O'zbekistonda uchinchi Renessans davriga qadam qo'yish talablaridan biridir".

Yangi O'zbekistonni qurish jarayoni ilmiy, dunyoqarashi keng, tezda qayta qura oladigan va g'oyalari yaratishi bilan qiyin vaziyatdan chiqish yo'lini topadigan shaxslarni talab qilmoqda. Bunday shaxslarni yetishtirish uchun esa harakatni boshlang'ich sinfdan boshlash kerak. O'quvchilarni boshlang'ich sinfdan boshlab mantiqiy fikrlashga jalb etish, vaziyatga to'g'ridan to'g'ri emas, balki keng qamrovda yechim izlashga o'rgatish, o'quv topshiriqlarini mustaqil bajarib, xulosa chiqarishga o'rgatish boshlang'ich sinf o'qituvchisi oldidagi eng katta va muhim vazifalardan biri hisoblanadi^[5].

Prezidentimiz bejizga: "Matematika hamma aniq fanlarga asos. Bu fanni yaxshi bilgan bola aqlli, keng tafakkurli bo'lib o'sadi, istalgan sohada muvaffaqiyatli ishlab ketadi", deb ta'kidlamaganlar.

Matematik nutq umumiy nutqimizning tarkibiy qismidir. Matematik nutq ham o'quvchilarning nutqini rivojlantirib, so'z boyligini oshirishda alohida o'rin tutadi. Matematik mantiqiy masalalarni bajarishda, mantiqiy fikrlashni o'stirishda matematik nutqning o'rni kattadir. Chunki masalani bajarishda matematik terminlarni tushuna olish, masalalarning matematik modelini tuzib, uni tasavvur qila olish kerak.

Matematikani o'rganish o'quvchilarning o'z ona tillarida nutq madaniyatini to'g'ri shakllantirish, o'z fikrini aniq, ravshan va lo'nda qilib bayon eta bilish malakalarini o'zlashtirishlariga yordam beradi. Bunday bilimlar berish orqali esa o'quvchilarning mantiqiy tafakkur qilishlari yanada rivojlanadi.

Matematika darslarida o'quvchilarning chuqur bilim egallashlari uchun keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Bugungi kunda istalgan fan o'qituvchisining pedagogik dasturiy vositalarni yarata olishi va ularni mashg'ulotlarda unumli qo'llay olishi davr talabidir. Hozirgi yangi avlod darsliklari 4K modeli asosida bo'lishi talab qilinadi. Kreativ fikrlash ana shu 4K modelining asosiy qismi desak, mubolag'a bo'lmaydi.

Kreativ fikrlash o'quvchilarning tafakkurini o'stirishda muhim ahamiyatga ega. Ta'limda ijodiy fikrlash – bu mavzuning ma'nosini tushunishga yo'naltirilgan, o'quvchilarning yangi g'oyaga va xulosaga kelishini ta'minlaydigan fikrlash hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativlik sifatlariga ega bo'lishi uning shaxsiy qobiliyatlarini, kasbiy faoliyatini sifatli va samarali tashkil etishga yo'naltiradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirish jarayonlarini tashkil etishda faqat an'anaviy yondashish emas, balki yangi g'oyalarni yaratish, bir qolipda fikrlamaslik, o'ziga xoslik, tashabbuskorlik va noaniqlikka toqat qilmaslik kabi jihatlar ham muhimdir. Kreativlik sifatlariga ega bo'lgan boshlang'ich sinf o'quvchilari ilg'or pedagogik yutuq va tajribalarni mustaqil o'rganish hamda tahlil qila olish qobiliyatiga ega bo'ladi.

Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda o'qituvchilar quyidagi usullardan foydalanishlari mumkin:

1. Didaktik o'yinlar va loyihalar;
2. Mustaqil topshiriq va vazifalar;
3. Real-jahon applikasiyasi;
4. Guruh bilan ishlash va hamkorlik;
5. San'at va matematikaning integratsiyasi.

Imom al-Buxoriy ta'kidlaganidek: "Ilmdan boshqa najot yo'q va bo'lmagay". Insonning eng katta qudrati bu ilmdir. Ilmning asosini esa tafakkur qilish tashkil qiladi. Ijodiy-tanqidiy fikrlash ham tafakkur olamining mahsulidir. Aynan ijodiy-tanqidiy fikrlash orqali barcha fanlarni yaxshi o'zlashtirish, zarur ma'lumotlarni eslab qolish, vaziyatlarni turlicha tahlil qilish, tushuna olish va xulosa chiqarish kabi imkoniyatlarga erishish mumkin.

Boshlang'ich sinfdanoq o'quvchilarni mantiqiy fikrlashga jalb etish, o'quv topshiriqlarini mustaqil bajarib, xulosa chiqarishga o'rgatish har bir boshlang'ich sinf o'qituvchisining oldida turgan vazifalardan biridir. Hozirgi yangi avlod darsliklaridagi topshiriqlar ham o'quvchilarni o'ylashga undaydigan, mantiqiy fikrlashga majburlaydigan, dunyoqarashini kengaytirishga yordam beradigan topshiriqlar bilan boyitilgan. Bu ham boshlang'ich sinflarga alohida e'tibor qaratilayotganining yaqqol misolidir.

O'quvchilarning mantiqiy fikrlashlarini shakllantirish uchun ko'plab matematik kitoblar va metodik qo'llanmalar ishlab chiqilgan. Bunday metodik qo'llanma va kitoblar turli mantiqiy masalalar, matematik rebuslar, krossvordlar, o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini oshiruvchi tanqidiy masalalar, mantiqiy savollar va ularning bajarilish metodikasidan iborat bo'ladi.

Bunday kitob va metodik qo'llanmalardan o'qituvchi dars jarayonida hamda darsdan tashqari mashg'ulotlarda to'g'ri foydalana olsa, u orqali juda yaxshi natijalarga erishishi mumkin. Bunday kitob va darsliklar orqali darslar tashkil etilsa, matematikaga qiziqmaydigan o'quvchilarda qiziqish uyg'onadi va ular darslarda faol qatnashishni boshlaydi. Bundan tashqari, o'quvchilarning dunyoqarashi kengayadi, tafakkuri o'sadi, mantiqiy va tanqidiy fikrlash qobiliyati rivojlanadi, bilim doirasi yanada kengayadi hamda o'quvchilarni bitta mavzuga turlicha tomondan yondashishga undaydi.

Tanqidiy fikrlash haqida so'z yuritar ekanmiz, birinchi o'rinda Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyevning quyidagi fikrlari yodimizga tushadi: "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak".

Tanqidiy fikrlashdan foydalanish uchun inson quyidagi 7 ta xususiyatni o'zlashtirishi kerak bo'ladi:

- aks ettirmoqchi bo'lgan jarayonlarni aniqlash uchun vaziyatdan xabardor bo'lish;
- ma'lumotlarni tartibga solish;
- vaziyatlarni anglay olish uchun yetarlicha ma'lumot to'plash;
- to'plangan ma'lumotlarning yashirin ma'nosigacha tushuna olish;
- haqiqiy va noto'g'ri bo'lgan ma'lumotlarni ajratib olish;
- ma'lumotlar o'rtasidagi munosabatlarni tartibli va izchil izohli holda topish;
- vaqt o'tishi bilan olingan tajriba va ma'lumotlar asosida o'z fikrlarini o'zgartira olish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Boshlang'ich sinf matematika ta'limida innovatsion yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning mantiqiy, tanqidiy va kreativ fikrlash kompetensiyalarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot davomida matematika darslarida interfaol metodlar, muammoli ta'lim, didaktik o'yinlar hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshirishi, mustaqil fikrlash va muammoni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirishi aniqlandi. Shuningdek, bunday yondashuvlar o'quvchilarning matematik tafakkurini kengaytirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish hamda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishi asoslab berildi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish kelajakda ularning intellektual salohiyatini oshirish, hayotiy vaziyatlarga moslashuvchan yondashish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli matematika ta'limida innovatsion yondashuvlarni keng qo'llash zamonaviy ta'limning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- boshlang'ich sinf matematika darslarida interfaol metodlardan foydalanish ko'lamini kengaytirish;
- o'quvchilarning kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantiruvchi topshiriqlar sonini oshirish;
- matematika darslarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishni yo'lga qo'yish;
- o'qituvchilarning innovatsion pedagogik texnologiyalar bo'yicha malakasini muntazam oshirib borish;
- o'quvchilarning mustaqil va mantiqiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik qo'llanmalar va didaktik materiallarni ko'paytirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kreativ pedagogika asoslari moduli bo'yicha o'quv-uslubiy majmua. – Toshkent, 2016-yil.
2. Qazibekov M., Muhlisa O. Matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish vositalari // Журнал математики и информатики. – 2022-yil.
3. Sh.M. Mirziyoyev. Mamlakatimizni 2016-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017-yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruza. – 2017-yil, 14-yanvar.
4. "Tanqidiy fikrlashning 7 xususiyatlari" // RN Central. – 2018-yil, 10-aprel. – rncentral.com.
5. I. Ubaydullayev. Boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish // INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL. – Volume 1, Issue 7. – UIF-2022: 8.2. – ISSN: 2181-3337.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.